

THE INTERROGATION OF ZEYA SURIYA KYAW
A BURMESE ACCOUNT OF THE JUNK CEYLON (PHUKET)
CAMPAIGNS OF 1809-1810*

CYRIL SKINNER**

The last serious attack that the Burmese were to make upon Siam began in October 1809.¹ It was launched from Tavoy, where one of King Bodawphaya's 'Atwinwun' (Palace Chamberlains) had assembled an army of 30,000 men, and it took the form of a two-pronged invasion of Siam's southern provinces. The left 'prong' of the invasion force captured Ranong and marched across the peninsula to besiege Chumphon intending, if all went well, to advance north and threaten Bangkok. The right wing, in boats, moved down the east coast, capturing Takua Pa and crossing over to Junk Ceylon.² Once in possession of the island and its supplies of tin, the Burmese aimed at extending their control southwards, not only over the Siamese provinces but also over the northern Malay states, hitherto vassals of Bangkok

On November 18, the right-wing was repulsed in a night attack upon the citadel of Thalang. The losses were heavy and the Burmese were forced to withdraw from the island, but they returned a few weeks later to recommence the siege and after being reinforced by a strong detachment from the left wing, succeeded in storming the town on the night of 13 January 1810. After this victory the Burmese commander sent envoys not only to Penang, assuring the East India Company that they had nothing to

---

* It is a pleasure to acknowledge the help given me by Mr. Chalong Soontravanich, Mrs. M. Gemperle, Dr. U. Aye Kyaw, Mr. G. Swinton, Mr. Theerachai Boonmathum and Mr. Yongyuth Sukvanachaikul.

** Professor Skinner is Chairman of the Department of Indonesian and Malay, Monash University, Clayton, Victoria, Australia.

1. For a note on sources, see Appendix C.

2. 'Junk Ceylon' was the contemporary English name for the island now known as Phuket (the name of what is now the most important town on the island). At the time of the Burmese attack the centre was at Thalang (and the name 'Thalang' was used both for the capital and for the island). To avoid confusion I have used "Junk Ceylon" for the island and 'Thalang' for the former capital.

fear,³ but also to Kedah,⁴ urging Sultan Tajuddin to resume sending the gold and silver flowers up to Ava, in return for permission to collect the revenue derived from the birds nests on the islands between Junk Ceylon and Kedah. The Sultan was not entirely whole-hearted in his loyalty to Bangkok, but the Governor of Songkhla had stationed a substantial Siamese force on the Kedah border, with the express purpose of ensuring the Sultan's loyalty, and Tajuddin had in fact already responded to the Siamese call to arms and sent a strong Kedah fleet to assist the Siamese in expelling the Burmese. Shortly after the despatch of his mission to Kedah, the Burmese commander and his force were driven out of Junk Ceylon by a combined Siamese-Malay attack, in which the Kedah fleet under its Laksamana (Admiral) played a prominent part. The Burmese however only retired as far as Pak Chan and, after being reinforced, set out again at the end of May, some 6,000 men strong, to recapture the island. This second expedition was severely battered by storms and although it succeeded in crossing over to the island and setting up camp, the devastation of the area in the earlier campaign coupled with the losses suffered in the storm had caused it to run short of food by the beginning of September. It was at this stage that the Burmese sent Zeya Suriya Kyaw (who had been one of the senior commanders in the earlier expedition but who had been demoted for failure) to buy rice from Mergui. However his boat was wrecked off the mainland and although Zeya Suriya Kyaw and his crew got ashore and tried to get back to Junk Ceylon, they were captured by a Siamese patrol. Zeya Suriya Kyaw was interrogated by the Siamese and it is his statement⁵ that forms the main body of this paper.

Shortly after Zeya Suriya Kyaw had set out for Mergui, the Siamese, under the command of the energetic and resourceful Phra Bōrirakphubet (Nōi), the Acting Governor of Nakhon, launched a counter-attack. The Siamese no longer had with them the Malay fleet (which had been allowed to return to Kedah after the expulsion of the Burmese in March (1810) but they had little difficulty in driving the famished (and disease-stricken) Burmese out of Junk Ceylon. As the Burmese attempted to regain the safety of Pak Chan, they again ran into exceptionally stormy weather and a number of their vessels were wrecked on the rocky coast off (Ban) Sakhu. Their losses are

---

3. See Appendix B.

4. Kedah is usually referred to as 'Sai' [สไ] in Thai.

5. The manuscript is dated/catalogued as C.S. 1172/5 in the National Library, Bangkok. It is in the form of a 'samud Thai dam' (Thai black book) and comprises some 78 'pleats', each measuring approximately 33 × 11 cm. It is not included in the published collection of 'Documents from the Second Reign' ('Chodmaiher' (1970).)

described in a dispatch compiled by Phra Bōrirakphubet's secretary and sent to Nakhon, for transmission to the Governor, Phra Bōrirakphubet's father.⁶

Although the Siamese could not realise it at the time, the defeat of the Burmese land force at Chumphon and the expulsion of the Burmese war-boats from Junk Ceylon was the last attempt the Burmese were to make upon Siam's southern provinces. The following year (1811) Phra Bōrirakphubet succeeded his father as Governor of Nakhon and although one of his main concerns was to guard against the threat of a renewed Burmese invasion,⁷ this invasion—despite a good many alarms—never eventuated. Under Bodawphaya's successor the Burmese turned their attention to their western border and their occupation of Manipur and Assam led eventually to the clash with the British and the annexation of southern Burma. The route taken by so many invading Burmese armies was at last blocked.⁸

Translation of the Statement*

/1/ I, Nga Satana Ong,¹ state that I originally lived in Yiang Tō,² situated 3,600 sen³ to the south of Angwa [Ava].⁴ It was a town of 1,100 Burman households and was an apanage of Princess Maeng Suai Maya,⁵ the King of Ava's younger sister. My father was Sōidōng Payanki⁶ in the left Division of the Cavalry. /2/ After my father's death, the King sent for me and appointed me a member of the Corps of Pages with the title of Seya Turiang Čhō,¹ in which capacity I served for seven years. The King then appointed me as governor of Ngakhong which had some 500 Burman households and was situated 2,000 sen² to the west of Ava. /3/ I had a wife and six children—two sons and four daughters—seven persons in all—and one of my sons was a page to the King of Ava.

---

* For Notes see p. 73-76.

6. See Appendix A.

7. One form this concern took was Siamese irritation over Kedah's relations with the Burmese. When in 1821 the Governor of Nakhon received approval from Bangkok to invade Kedah, one of the main reasons adduced was the discovery of letters from Ava urging Tajuddin to throw off Siamese suzerainty. The discovery of these letters just prior to the Nakhon invasion may seem a little too opportune to be true and one of the main reasons behind the occupation of Kedah was undoubtedly the Governor's desire to expand Nakhon's sphere of interest. Nevertheless, as the 'Interrogation of Zeya Suriya Kyaw' shows, as early as 1810 Tajuddin was 'keeping his options open' as regards going over to Siam's bitterest enemy, in the middle of a war with that enemy.

8. For the Siamese however it was a case of 'the devil you know' being replaced by a devil of unknown menace; the apprehension felt by the Siamese over the threat from the British in the 1830's comes out clearly in the reports of Rama III's discussions reproduced in Udomsombat (1972).

A year later, the King appointed me as governor of Čhokmø,¹ a district in the province of Tõngu [Toungoo], a month's journey from Ava, /4/ with 1,000 Burman households. I had to collect taxes in kind from the producers of dried betel nut¹ weighing 32 picul and 50 catties,² irrigation taxes – 50 chang³ per year – and the land tax – 60 chang per year – all of which had to be sent up to the King of Ava, less the ten per cent allotted to me. I married another wife in Čhokmø and year later a force from Chiangmai attacked Čhokmø and the village of Čhokki⁴ and carried off /5/ a considerable number of the inhabitants, although I was able to escape and reach Ava. The King dismissed me from my governorship but retained me as a member of the Corps of Pages.

In the year 1160,¹ The Ingsae² told the King that Kama Takhaeng,³ the Governor of /6/ Toungoo, had collected a force of some 30,000 men and was planning to rebel. The King sent 50 of his horse [guards] down to investigate the matter, who returned and informed the King that Kama Takhaeng was indeed planning a revolt. The King took an army of 100,000 men down to Toungoo /7/ and I accompanied His Majesty. The King pitched camp close to Toungoo, about 300 sen¹ from the town and ordered Kama Takhaeng to come and see him, which the latter did. The King accused him of acting with evil intent towards the crown and ordered that he be handed over /8/ to the Ingsae. Subsequently however Čhakkhu Takhaeng,¹ the Ingsae's younger brother, told the King that if Kama Takhaeng was handed over to the Ingsae, the Ingsae would have him put to death. Čhakkhu Takhaeng begged the King to spare Kama Takhaeng and as a result the King did not punish him. When the King took the army back to Ava, /9/ Čhakkhu Takhaeng took Kama Takhaeng along with him.

During the time the King of Ava was encamped in Toungoo, he promoted Namilaeng, the Governor of Thawai [Tavoy] to be Meuang Wunki,¹ Comptroller of the Cavalry. /10/ He subsequently appointed the following :

Nga U, the deputy of Namilaeng, as Rachasaeng [and] Governor of Tavoy
the Deputy Governor of the Right of Tavoy, to be Akonwun¹ and Assistant Governor

Muang Chan, to be Seya Phlačho, Deputy Governor of the Left, [myself] Seya Turiang Čhø, to be Deputy Governor of the Right, to go down and administer /11/ Tavoy.

The population of Tavoy was made of the following :

Gentlemen

Governor	}	75
Deputies		
Yokrabat ¹		
Administrative Officers		

Commoners

Burman Garrison	300	}	4,300
Tavoy People			
sick/unfit	1,000		
able-bodied men	3,000		

i.e. about 4,000 households.

/12/ The provincial armament consisted of :

Artillery

2", 3" and 4" cannon	57	}	257
swivel-guns	200		

Small Arms

muskets	1500	} 2957 pieces
matchlocks		
- in good condition	400	
- defective	800	

/13/ Ammunition

cannon-balls	100
musket-balls	10,000
gunpowder ¹	
white	18 picul
black	50 picul

Supplies [of rice] were stored in three granaries, holding eighty thousand, seventy thousand and fifty thousand sat² respectively, i.e. averaging about seventy thousand sat per granary.

After I had been in Tavoy for five years as Deputy Governor of the Right, the Akonwun fell sick and died. /14/ Orders were sent down from Ava, appointing me as Akonwun and Assistant Governor, and appointing Mayadle to replace me as Deputy Governor of the Right. Each year the population had to deliver rice, the amount varying according to individual production; it might be 15, 25 or 50 sat per year. /15/ Each year we were able to collect ten, fifteen or twenty thousand sat of rice, with the

old rice taken up and new rice planted. This went on for 10 years and we were able to put 200,000 sat – say 4,000 coyan – of rice into the granaries.¹

There were many places outside Tavoy where tin could be panned /16/ but there were no officials to collect a levy on the tin. I encouraged the people to go out and pan for tin, which was traded and all those that did so had to deliver one chang of tin [to the authorities]; in the eleven years I was down there as Assistant Governor /17/ of Tavoy, I sent tin to Ava on three occasions, once it was 100 picul, on another occasion it was 75 picul, and on the third occasion it was 50 picul, in all 225 picul.

The Governor and officials of Tavoy levied a tax on every household in the district; depending upon the number of people in each household, it might be 3, 5, 10 or 12 baht¹ per household, every two or three years; /18/ the money collected being sent up to the officials at court in Ava. We sent it up on four occasions, once it was 18 chang, on another occasion it was 40 chang, on another occasion it was 80 chang and on another 50 chang – in all, 188 chang. Commoners were required to cut [wood] to make boats, (for the use of ?) their respective supervisors, no other duties were demanded of them.

In the year of the Dragon, the /19/ 10th [of the decade]¹ the Governor of Tavoy had Phalathipa take 30 chang of silver – from the Governor, the Assistant Governor and the Yokkrabat – up to Ava to repay the money borrowed from the officials at court. Phalathipa returned to Tavoy in the 4th month and reported that the Ingsae had died and that the King /20/ had appointed Čhakkaeng Takhaeng, the Ingsae's son, to succeed his father as Ingsae.¹

Letters were subsequently received at Tavoy saying that the Atoengwun [Atwinwun]² had been told to take an army of 30,000 men down in order to attack Siam, and the Governor and his staff were told to provide 20,000 sat of rice and 300,000 sat of paddy /21/ as supplies for the army. The Governor and his staff thereupon had the people of Tavoy and the surrounding area pound rice and deliver it – 15, 30 or 40 sat per household – and obtained 15,000 sat of rice which was stored in the granaries recently constructed outside the city. This was done without taking any of the paddy stored in the existing granaries.

The Governor /22/ told Nga Khong Čhareki and 20 men to take two swords with gold scabbards and two spears with gold bands; in all four items, up to Mattama [Martaban] as gifts for the Atwinwun. Some 15 days later, Čhareki arrived back in Tavoy and reported that Takhaeng Mōngmu,¹ the Governor of Martaban, had gone up to /23/ Cheuttōng [Sittang], and that he had accompanied him and met the Atwinwun there. Mayetae, the Governor of Yangkung [Rangoon] and Nemyo Seya Kyokhōng,¹ the Governor of Phasin [Bassein] also came down.

Takhaeng Môngmu told the Atwinwun that earlier the King had given instructions to arrange for /24/ envoys to be sent to discuss matters of state with Siam and that the discussions had gone well. In the 4th month¹ Siam would send court officials to the Three Pagodas Pass and Takhaeng Môngmu would send someone to resume the negotiations. He therefore asked the Atwinwun not to set off with his troops /25/ at that moment, but to report to the King first. The Atwinwun replied that he had undertaken to lead an army of 30,000 men to attack Bangkok and capture it – the King had given him orders to this effect. Takhaeng Môngmu's request not to set off with his troops was based upon /26/ instructions that were out of date and could not be complied with. Takhaeng Môngmu went back to Martaban and the Atwinwun sent a letter up to Ava accusing Takhaeng Môngmu and Mayetae, the Governor of Rangoon, of trying to prevent the expedition.

The Atwinwun then marched his army down to Tavoy. /27/ In the 6th month of the Year of the Snake, the first [of the decade],¹ he had a roll-call taken and issued a rice ration of $\frac{1}{2}$ sat to each of the 28,000 men in the force, making a total of 14,000 sat. The Atwinwun commanded a camp to be constructed at the village of East Dông Yan /28/ and ordered boats of various sizes to be built, to hold 20, 30, 40 or 50 men, the total number of boats built being 237. He ordered mining to be carried out and obtained tin weighing 3,000 chang and 75 baht, and he also ordered rice to be planted, [obtaining?] 2,000 sat of hill rice and 3,000 sat of wet rice.

Just over a month later /29/ the Atwinwun received letters from Kama Takhaeng, the Prince of Toungoo, Lakkha Takhaeng, the Prince of Paye [Promé], Mongpe, the Prince of Phukam [Pagan] and Mongphae, the Prince of Patan.¹ The letters said that as a consequence of the Atwinwun's complaint that the Governors of Martaban and Rangoon had tried to stop the expedition /30/ and had prevented him from levying men and supplies, the King had now dismissed them from their office and appointed Maha Nôratha¹ and Mông Charôisa, the King's grandson, to go down and replace them as Governors of Martaban and Rangoon respectively. If the Atwinwun wished to levy men or supplies [? he should do so] without informing /31/ Martaban or Rangoon.

In the town of Tavoy, the Atwinwun had twelve buildings erected, fenced off with thick 'double-weave' bamboo walls with wooden frames at both the front and the back, each side being 3 sen and 10 wa¹ long. He took two Tavoy girls /32/ as his wives, dressed them up in robes striped with gold and insisted that they be addressed as 'Princess', constructing inner and outer apartments [for them].¹ When engaged upon his duties, whether going or coming, he insisted that his activities be described in terms reserved for royalty. His followers and servants /33/ – about 400 in number – would

carry off the local womenfolk as their wives and hold drinking parties, dancing and singing, and they would take fighting-cocks and hold cockfights for the Atwinwun to see. This went on all the time causing the people in the district /34/ great distress.

[Meanwhile] the governors of Martaban and Rangoon found out what was going on and reported to Ava that the Atwinwun appeared to be planning a revolt. The King then sent a messenger by fast boat to Mayetae, the Governor of Rangoon, instructing him to raise an army of 6,000 men to go down and safeguard /35/ Martaban. The Atwinwun's wife then wrote secretly to her husband informing him that people had been up to Ava to accuse him of committing treason. The King had imprisoned her and she begged her husband to think carefully, otherwise they would all be killed.

The Atwinwun /36/ sent a letter up to Ava denying the accusations made against him and saying that, as soon as his military duties were over, he would establish the truth of the matter. He then /37/ ordered gold and silver to be levied from the people in the district and the Governor and his officers duly collected 150 gold baht [? weighing] 1 chang, 10 tamleung and 1 baht,¹ and 800 chang of silver which were handed over to the Atwinwun.

When the new Governor of Rangoon came down, the King had him call upon Mayetae, /38/ the old Governor, to instruct him to stand down the troops he had raised to safeguard Martaban and return to Ava. Takhaeng Mōngmu also came up, bringing with him a male elephant of auspicious colour for the King but the King said that it was an inferior breed and would not allow it into the capital. The King /39/ spoke to Takhaeng Mōngmu and Mayetae about the accusations they had made against the Atwinwun and said that when the campaign was over, he would clear up the matter; they should not feel aggrieved. If the Atwinwun was unsuccessful in this present campaign against Siam, he would be put to death.

On the 13th waning of the 10th month in the year of the Snake, the first year [of the decade]¹ /40/ the Atwinwun appointed Nga U, the Governor of Tavoy, as General of a force, with [myself], Seya Turiang Čho, as Lieutenant-General commanding the Right Wing, Singkha Turiang, the Governor of Marid [Mergui] as Lieutenant-General commanding the Left Wing and Phlayang Ōng Nga,¹ Myutale of Tavoy, as Yokkrabat.² The force was made up as follows :

<i>Troops</i>	Atwinwun's men	6,000
	from Tavoy	3,000
	from Mergui	1,000
	Total	<u>10,000 men</u>

<i>Armaments</i>	swivel-guns	200	
	muskets	3,500	
	bow chasers, 3" calibre	20	
	Total	<u>3,720</u>	<u>pieces</u>
[<i>Supplies</i>]	black powder, per piece	300	charges
	rice, per man	3	sat
	with 230 vessels,		

/41/ charged to carry out the attack upon Junk Ceylon.

The force was at full strength when it set off and none of the vessels got away from the main body or suffered any damage. When it reached Takua Pa, [I] Seya Turiang Čho, Lieutenant-General commanding the Right Wing, took 3,000 men and attacked the place. The town /42/ did not put up any resistance; the people simply fled. We captured :

3", 4" calibre cannon	13	
swivel guns	2	
muskets	<u>9</u>	
Total	24	pieces,

with about 2,000 sat of paddy, which was loaded aboard the ships. We also captured 2 old women.

The next day, Singkha Turiang, the Lieutenant-General commanding the Left Wing, led 4,000 men in an attack upon the village of Na Toeī¹. There was no resistance, the people simply fled. We captured :

3", 4" calibre cannon	20	
swivel-guns	5	
muskets	<u>13</u>	
Total	38	pieces

with 3,000 sat of paddy.

/43/ We then sent a message to our General, Nga U, who advanced and set up camp at Na Toeī with 3,000 men. He ordered me to embark my 3,000 men and told Singkha Turiang to take another 3,000 men and march down, the two forces being ordered to meet up with each other at Pak Phra¹; a thousand men were left to guard the boats. My force [subsequently] crossed over to the village of Sakhu² /44/ where it met a Siamese patrol and a brief skirmish ensued before the Siamese withdrew. We pursued them as far as Ban Takhian,¹ while the Siamese retreated to their fort at Thalang. We set up camp at Takhian. Seven days later Singkha Turiang sent us

another thousand men and we proceeded to invest /45/ Thalang by setting up fifteen stockades so as to cut off the town from three sides, leaving only the southern side open. On the 12th waxing of the 12th month,¹ we made a night attack upon the Thalang defences but lost over 500 men as a result of Siamese cannon fire, as well as a great number of wounded, /46/ and withdrew to our stockades.

Orders were received from the General ordering the Lieutenant-General commanding the Left Wing to arrest me and take me to Tha Reua.¹ However when I volunteered to capture Thalang, the General released me and sent me back. Subsequently /47/ a message was received from the Lieutenant-General commanding the Left Wing saying that the General, Nga U, had fallen sick and died. We were ordered to break off the siege and withdraw.

After we had been encamped at Pak Čhan¹ for just over a month, the Atwinwun sent Nga Chan down to take over command of the force with orders to execute myself /48/ and Singkha Turiang and in our places appoint Yaečhakatak[h]un as Lieutenant-General of the Right Wing and Yaelasuračq¹ as Lieutenant-General of the Left Wing. All the officers concerned discussed the situation and agreed to ask that our lives be spared on condition that we be put in command of the vanguard to press home the attack on Thalang until it fell. If we failed, then we were to be put to death. As a result Nga Chan, the General, did /49/ not proceed with the executions but ordered us to attack Thalang.

The Atwinwun sent a letter to Nga Chan, the General, informing him that he had ordered Turiang Sarakay¹ to take 8,000 men and march down by way of Chumphon. In the meantime our force had lost a considerable number of men through sickness, death and desertion/50/ and we would have had about 6,000 men left to invest Thalang. We had besieged Thalang for 20 days when Turiang Sarakay¹ arrived with 5,000 men to join in the attack. The town was taken and we captured :

cannon—3", 4" calibre	84	} 154 pieces
swivel-guns	20	
muskets	50	

/51/ along with over 300 families and 3,000 bars of tin; all the weapons and the captives were sent up to Tavoy.

The Atwinwun sent Mo and Mayakphu down to Thalang on official business and they told us that the Atwinwun had sent dispatches up to Ava along with the [captive] Governor of Thalang, /52/ reporting that, in accordance with his instructions, Turian[g] Sarakayo had attacked Thalang with 12,000 men and taken it, capturing cannon, small-arms and a number of Siamese families, all of which had been sent up to

Tavoy. The force had been ordered to remain in Thalang to defend it. The King conferred upon the Atwinwun the title of Maha Saha Sura¹ and upon Turian[g] Sarakayo the title of Nemyo Sura Sak Teng. He had the Atwinwun's titles /53/ inscribed on a golden name-plate and sent down to him and also presented him with seven ceremonial 'victory' drums painted scarlet.

The General, Nga Chan, appointed Nga Phyu, a Mergui man, as Akhun Chare - [he was] the brother-in-law of the Laksamana¹ - and ordered him to take a ship with 30 men and carry a letter to Sai [Kedah]; he also sent the European Commodore of Rangoon² with 25 men and a sloop to take 3,000 bars of tin /54/ to be traded for gun-powder at Kō Mak [Penang]¹. The letter to Kedah said that originally Kedah had been a vassal of Burma; now that Thalang had been captured, all the birds' nest islands would be handed over to Kedah; the Ruler of Kedah should therefore make arrangements to present the gold and silver flowers² [to the King of Ava] /55/ in the customary fashion. Nga Phyu and the European captain sailed off. Some 15 days later the European commodore, the master of the sloop, returned to Thailand and reported to the General, Nga Chan, that he had been unable to trade the tin for gunpowder but that he had traded it for :

atalat ¹	3 rolls	
red velvet	2 rolls	
green velvet	1 roll	
green silk	3 rolls	
red kalat ²	3 bolts	} 5 bolts in all
green kalat	2 bolts	
thin white cloth	3 bolts	
tobacco	200 chang	
dried fish	300 chang	

which he had brought to Nga Chan, /56/ our General. The European captain then made off.

[Nga] Chan's force on Thalang was [subsequently] defeated and withdrew to Pak Chan. The Atwinwun sent [his men] down to arrest Nga Chan, the General and his deputy, Yaechakatakhun, and take them up to Tavoy.

They had been gone for two days when the ship which had gone to Kedah returned /57/ and met up with the force at Pak Chan. The Ruler of Kedah had sent an answer by a Malay nobleman whom Nga Phyu brought back, together with a chest containing :

white cloth	3 bolts
wax tapers, large	50 sticks
red silk	2 rolls
green silk	3 rolls,

as a gift for the Atwinwun. The letter from the Ruler of Kedah stated that a Siamese force of about 3,000 men had come down in order /58/ to keep an eye on Kedah and it appears that any attempt to join the Burmese would meet with opposition. He therefore asked for a Burmese force of 6,000 men to be sent to attack Kedah, and facilitate Kedah's joining the Burmese. Nga Phyu and the Malay were instructed to make haste and sail up to Tavoy.

The Atwinwun then had the General, Nga Chan, the Lieutenant-General, Turiang Sala^{cho},¹ and five other officers put to death, eight persons in all. /59/ The Atwinwun also gave orders to put me to death, but my four wives in Tavoy brought 50 baht of gold and 80 chang of silver and paid it over to the wife of the Atwinwun, begging that my life be spared. The very same day /60/ To^{ya} Bo¹ came down from Ava and said that reports had been received that the Atwinwun had ordered the execution of a considerable number of officers and that he had been sent down to investigate the matter. When the Atwinwun had first led the army down from Ava, he had told his wife that if To^{ya} Bo was not made Deputy Governor of Saenwi [Sandoway], /61/ To^{ya} Bo was to follow him down to Tavoy, and the King had utilised the occasion to have him take down two letters, the contents of which I do not know, but he requested that the 280 officers who had been arrested, including myself, should be pardoned. The Atwinwun thereupon had us released /62/ from custody.

My wives told me that after the army had gone off to Thalang, the Atwinwun had ordered the women and children of Tavoy to carry bricks to build up the pagoda in the centre of the town to make it bigger than the original one. He also levied /63/ a contribution of 100 sat of rice from each household, and any household that could not deliver the rice had to sell their sons and daughters into slavery. The Atwinwun's followers – about 500 families – carried off the wives of the Governor and his officials, as well as the wives of the common folk, to work in the rice-fields to harvest the crop, with four of his men in charge of every ten women. /64/ At night the men would sleep with the women as though they were their own wives. When the army came back, the husbands of the women who had been carried off by the Atwinwun's followers and used as concubines – about a hundred women in all – complained to the Atwinwun. But the Atwinwun only replied: "If your wives were happy to take [my followers] as their husbands, /65/ what am I supposed to do about it?" and the complainants could gain

no redress. Everybody in the entire district of Tavoy - men, women and children - were in great distress and Phalachipa¹ and 20 Tavoy men planned to assassinate the Atwinwun. The Atwinwun found out what was going on /66/ and had Phalachipa and the 20 men arrested and executed.

On the 13th waning of the 6th month, the year of the Horse, the 2nd [of the decade],¹ the Atwinwun raised [another] force and appointed Si Bọ Wun² as General of the force, Yelačhočhawa as Lieutenant-General of the Left and Akha Yekong as Lieutenant-General of the Right. The force was made up of:

5,200 of the Atwinwun's men
500 from Tavoy
300 from Mergui
Total 6,000 men

Tọya Bo was put in command of the vanguard /67/ which totalled 1,050 men, one company of which consisted of myself, Thọng Nak and 30 men from Thalang.¹ The Atwinwun presented Thọng Nak with robes, a gold-leaf parasol and a sword with a gold scabbard. The vanguard was equipped as follows:

bow-chaser cannon	7	} 476 pieces
swivel-guns	20	
muskets	450	
gun powder, per piece	150 charges	
rice, per man	3 sat	
and	28 vessels.	

/68/ I do not know what armaments or how much powder and shot the main body of the army had. The Atwinwun gave Tọya Bo the draft plan for a citadel he was to build at Thalang which was to be surrounded by an earth wall and a moat /69/. Si Bọ Wun was ordered to take his 6,000 men and attack Kedah, taking along with him the Malay who had come up from Kedah.

The [combined] force left Tavoy but ran into a storm and Si Bọ Wun had 3 boats sunk and over 100 men drowned, while 32 boats and over 1,000 men managed to get away. /70/ Of the vanguard, 5 boats got away with about 180 men. When the force reached Takua Pa, it rested for three days. The next morning it set out, but ran into a southerly gale with torrential rain; 16 ships were lost and /71/ about 30 men were drowned. The survivors were able to get ashore but the boats could make no headway and returned to Takua Pa, with only 44 boats and 3,000 men in the land and sea forces combined. We stopped there for 5 days, capturing 2 women from Takua Pa, and the force then marched south /72/ for five days until it reached Pak Phra. We cut down trees and built some rafts, and got hold of a boat, and we were able to ferry the entire force across in eight days. The naval force then went on to Thalang.

9 days later Si Bō Wun, the General, sent Phyu Čhare, the Laksamana's brother-in-law, in a ship with 30 men, accompanied by Yoi, a Burman, in a ship with 35 men and Nga Pod, a Tavoy man, in a boat with 3 men /73/ to take a message to Kedah; I do not know what the letter said. About 15 days later the Lieutenant-General came back and reported that the Laksamana¹ had refused to allow the ships into Kedah; there was a Siamese force in Kedah and the discussions should be held in Penang. /74/ Si Bō Wun gave Po Kale 4 boats and told him to go back to Penang. If the Laksamana did not come to discuss matters, Nga Pok should go and fetch him but [whatever happened] Po Kale should arrange to buy rice and bring it back as soon as possible.

The ships had been gone about a month and the force was running /75/ short of food. We were reduced to digging up yams and tubers to eat. Sickness set in and a number of men in the force died of hunger in the forest so that Tōya Bo would have had only about 350 men left. He /76/ sent my son Nga Su, my son-in-law Suai Pho¹ and myself, in a boat with 22 men, with 12 chang of silver to buy rice in Mergui. The ship left on the 15th waxing of the 10th month.² We got as far as Na Toei but ran into a storm and were unable to get any further. We all got ashore but the boat /77/ was wrecked. We made for Thalang and were within 50 sen¹ of Thalang when we encountered a force of 30 Siamese. We threw away the 12 chang of silver, a bow-chaser cannon, 2 swivels and 5 muskets – 8 pieces in all – and fled into the forest. The Siamese captured Nga Su, myself and 5 of the men – in all 7 persons – but Suai Pho, my son-in-law, and 6 men were able to get across to Thalang. /78/ I do not know what happened to the other 11 men.

Notes to the Translation

Although the Thai spelling used in the manuscript is much freer than modern standardised spelling, the divergences are not such as to cause any serious problems. However the copyist's rendering of the many Burmese names and titles occurring in the ms. is far from consistent and does not facilitate easy recognition. Possessing no knowledge of Burmese I have, in the body of the translation, romanised them according to the form used by the Siamese copyist. In the 'Notes' which follow (which have benefitted from the advice given me by Dr. U. Aye Kyaw) I have suggested a more conventional Burmese romanisation of the names.

---

* In the Text, page numbers of the original manuscript are enclosed within strokes, e.g. /1/, /2/, /3/, etc. The Notes to the Text are numbered according to the page of the manuscript, e.g. 1/4' indicates Note 4 on page 1 of the original.

- 1/1 'Nga' is a Burmese prefix used before the names of males (similar to the Thai 'ai'). The name is therefore 'Satana Aung'.
- 1/2 Perhaps 'Yin Taw'?
- 1/3 There are some 40 metres to the 'sen'; 3,600 sen is thus about 140 km.
- 1/4 Ava, the former capital of Burma, is frequently used to describe the Kingdom of Burma, although at this time King Bodawphaya had established his capital at Amarapura, a few km east of Ava (and 10 km south of the later capital of Mandalay).
- 1/5 'Suai' may be the Burmese 'shwe' – golden.
- 1/6 The first two words may be 'Shwe Daung' – 'Golden Mountain'; the last word is the word for 'cavalry' – 'payanky' (or 'payanchi'), (see e.g. the note on Burmese pronunciation in Phillips (1963) p. 99-102).
- 2/1 Probably 'Zeya Suriya Kyaw'; 'Zeya' is the word often transcribed as 'Saye' (earlier 'Seree'), a title corresponding to 'Secretary'.
- 2/2 80 km.
- 3/1 Kyaukmaw was the district "bordering the land of Chiangmai on one side as far as the Salween river," see Trager and Koenig (1979) p. 179-180. It lies to the north of Shweigyin.
- 4/1 Reading ကုမ္ပဏီ for the text's ကုမ္ပဏီ. A document from Kyaukmaw dated 1784 speaks of "The Karens who pay betel nut tax pay 370 viss of betel nut annually," see Trager and Koenig (1979) p. 181. (A 'viss' is just over 3 lb 5 oz/1.5 kg.)
- 4/2 There are 100 'catties' (chang) in the 'picul' (hab) of $133\frac{1}{3}$ lb/60 kg. The amount involved is thus approximately 4332 lbs/1950 kg. The sittan dated 1784 (see Trager and Koenig (1979) p. 181) states that the betel nut tax paid (in kind) by the Karens in the Kyaukmaw district amounted to 370 'viss', with a further $52\frac{1}{2}$ 'viss' in the form of fees, i.e. a total of $422\frac{1}{2}$ viss, which is roughly 1415 lb/642.2 kg. This is only a third of the amount given in our document but 1784 may not have been a particularly good year, and as a newly-appointed governor Zeya Suriya Kyaw might well have been keen to increase revenue obtained from the district (and his own 'ten per cent').

- 4/3 This presumably refers to silver (currency ?) there are 80 baht to the chang (1.2 kg).
- 4/4 Kyaukkyi, which bordered Kyaukmaw on the north-west (see Trager and Koenig (1979) p. 181-182).
- 5/1 1160 Chula Sakarat ('Lesser Era') commenced in April 1798 and ended in March 1799.
- 5/2 i.e. the Einshe (Thakin) — 'Lord of the Eastern House' — the title of the Burmese heir-apparent.
- 5/3 'Lord of Toungoo', the Einshe Thakin's younger brother; 'Takhaeng' (Lord) in this and other titles is usually romanised 'Thakin'.
- 7/1 12 km.
- 8/1 i.e. Saku Thakin.
- 9/1 i.e. Myin Wunkyi (Commander of the Cavalry).
- 10/1 i.e. Akhunnwun (Collector of Customs).
- 11/1 The 'yokrabat' of a Siamese province was concerned with the administration of justice; he was (in theory at least) responsible directly to the capital and not to the governor of the province.
- 13/1 The reference to 'white' and 'black' gunpowder perhaps refers to two of the three elements which combine to form gunpowder, viz. saltpetre (nitrate) and charcoal.
- 13/2 The sat is about 20 litres.
- 15/1 The coyan is usually taken to be equivalent to 2,000 litres, so that, 4,000 coyan would be 8,000 kilolitres, but this figure would not tally with 200 000 sat, which (at 20 litres to the sat) would total 4000 kilolitres. However the coyan varied according to the location and the commodity being weighed, e.g. rice as distinct from paddy.
- 17/1 The ms. quotes the amounts in 'tamleung' and 'baht' but I have taken the liberty of simplifying the figures by reducing them all to 'baht' (there are 4 baht to the tamleung).
- 19/1 The year of the Dragon, the 10th of the decade, began in April 1808 and ended in March 1809.
- 20/1 The 4th month of the year of the Dragon ran from mid-February to mid-March 1809. According to Phraison Salarak (1959), part 2, p. 176, the Burmese chronicles record that the Einshe Taksin died in April 1808.
- 20/2 There were four 'Atwinwun' or 'Privy Counsellors'. Although in theory they were slightly lower in rank than the 'Wun-gyi', their proximity to the King often gave them great influence. See Sangermano (1966) p. 81-82.
- 22/1 i.e. Thakin Maungmu.
- 23/1 i.e. Nemyo Zeya Kyaw Khong.
- 24/1 mid-February/mid-March 1809.
- 27/1 mid-April/mid-May 1809.
- 29/1 Patan appears to be the Thai version of the Burmese 'Pathein' (while 'Phasin' — used earlier — is the Thai version of the Mon 'Pasim'), i.e. the town called 'Bassein' by the British.
- 30/1 Maha Nawratha.
- 31/1 About 140 metres.
- 32/1 The Atwinwun is being charged here with acting in a manner reserved for the royal family. He insists on his wives being termed 'Princess' and builds the equivalent of a royal palace (i.e. one with an 'inner' section, cf. the Malay-Javanese 'dalam'). The 'double-weave' pattern is presumably one reserved for royalty.

- 37/1 1 chang, 10 tamleung and 1 baht make 121 baht, perhaps the actual weight of the coins and/or gold collected (as opposed to the prescribed weight of the coins?).
- 39/1 6 October 1809.
- 40/1 Perhaps 'Balayanaung'?
- 40/2 Although the 'yokrabat' of a province was a sort of 'provincial justiciar', the yokrabat of a military expedition appears to have functioned as the officer responsible for supplies – a sort of Commissary-General.
- 42/1 Na Toei is the modern 'Thai Meuang', some 30 km north of the straits of Pak Phra.
- 43/1 'Pak Phra' appears to refer to the harbour on the north (mainland) side (at the western end) of the Pak Phra straits.
- 43/2 Ban Sakhū (Malay: 'Kampung Sagu') is on the (north-)west coast of Junk Ceylon, about 6 km north-west of the modern Thalāng (Theb Kasatri). It is about 4 km south of the modern Phuket airfield.
- 44/1 Ban (Ta)khian was at one time the administrative centre of Thalāng province; it lies just west of the modern town of Thalāng (Theb Kasatri).
- 45/1 18 November 1809.
- 46/1 The main port ('Tha Reua' = 'harbour') of Junk Ceylon at this time; it lay between Thalāng and the west coast (a few miles upstream).
- 47/1 The long inlet that now separates Burma from Thailand, between Victoria Point and Ranōng.
- 48/1 perhaps 'Yethurakyaw'?
- 49/1 probably Suriya Čhakka Kyaw.
- 52/1 perhaps 'Maha Siha Suriya'.
- 53/1 'Laksamana' is the Indian-derived title used to denote the official at Malay courts whose duties roughly corresponded to 'Lord High Admiral'. The reference here is presumably to the Laksamana of Kedah.
- 53/2 The text here has 'keman farang yangkung' เกมนัฟารังยังกุง and the phrase occurs twice more in the text (with 'farang' spelt differently on both occasions – ฟารัง and ฟาร์ง. Despite the fact that none of its three spellings correspond to the modern standard spelling – ฟาร์ง – there can be no doubt that 'farang' here is the Thai word for 'Feringgi' (European), while 'Yangkung' is simply the Thai word for 'Rangoon'. 'Keman' however seems most un-Burmese and would appear to derive from a European language, perhaps the French 'commandant' or 'commandeur' or the English 'commander'. We know that the admiral of the Burmese force that captured Thalāng was a Frenchman, Jean Barthel, who was indeed sent to Penang toward the end of January 1810, see Launay (1920) p. 351-352.
- 54/1 For a translation of the letter sent by the Burmese commander see Appendix A.
- 54/2 The 'bunga emas [dan perak]', the traditional offerings made by a vassal to his suzerain.
- 55/1 'Atalat' is derived (perhaps via the Malay 'a(n)telas') from the Arabic 'atlas' – a type of satin.
- 55/2 'kalat' I conjecture to be derived (perhaps via the Malay 'sakh(e)lat') from the Persian 'saqal(l)āt – type of broadcloth.
- 58/1 This is presumably the officer referred to earlier as 'Turian(g) Sarakayo', i.e. 'Suriya Čhakka Kyaw'.

- 60/1 Toya Bo may be the Burmese 'Tavoy Bo', the colonel commanding the Tavoy regiment.
- 65/1 This may be a variant spelling of 'Phalathipha' who had earlier been sent up to Ava as an emissary of the Governor of Tavoy.
- 66/1 30 May 1810.
- 66/2 perhaps 'Si Baw Wun'.
- 67/1 'Thalang' here is presumably an error for 'Thawai' (Tavoy).
- 73/1 The Laksamana of Kedah had commanded a Kedah fleet which had rendered considerable assistance to the Siamese in forcing the Burmese to withdraw from Thalang earlier. The 'Syair Sultan Maulana' makes him appear as a proponent of the party in Kedah that, with Sultan Tajuddin's backing, sought not to antagonise the Siamese and this attitude would fit quite well with the conduct ascribed to him here.
- 76/1 perhaps 'Shwe Pyo'.
- 76/2 13 September 1810.
- 77/1 Just over 3 km.

ภาพพระพุทธรูปองค์โตที่วัด เกษมสุขุมเมืองอินทผลุกลีละหว
๓๖๖๖ เดิม มีพมอญ ๑๑๐๐ หลงไว้จนวันแก่แห่งหลาย
กานต์ถูกน้ำองเจ้าองเว ดิศหลายะศกนเงนเป็นลอบกัษะปมิกการมการ
ครนดิสหลายแล้ว ทำองเวให้สืบลาทวอชจะมคณองเว ทักให้
เรย:การเวียงจอนมทกโลกเทืองเว:โก ๑ ปี ทำองเวให้ลาชเลย:การเวียง
เดย:บง:โคกทวณทกเป็นองเว:โกลทท พม มีพมอญ ๕๐๐ หลงไว้
ลาชเลย:การเวียงจอน มี พม มีพมอญ ๕๐๐ หลงไว้
ทักโลกเทืองเว: ครนกินมามอบมีหนึ่ง ทำองเวให้ลาชเลย:การเวียง
มกักมเวียงจอนมทกโลกเทืองเว:โกลทท พม มีพมอญ ๕๐๐ หลงไว้

จดหมายเหตุ ร. ๒*

ข้อ คำให้การอ้ายเงสาตนะองพม่า เรื่องในเมืองพม่าและมาดิมลาญ จ.ศ. ๑๑๗๒
เลขที่ ๕

ประวัติ ได้มาจากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๔๘๒

๑ ข้าพเจ้าอ้ายเงสาตนะองให้การว่า เถิมอยู่เมืองเยียงตอใต้เมืองอังวะ ทาง ๓๖๐๐ เส้น มีพม่าอยู่ ๑๑๐๐ หลังเรือนขึ้นแก่แมงสวามะยะเจ้าผู้หญิงน้องเจ้าอังวะ บิดาอ้ายเงสาตนะองเป็นสอยคองปัยนภิกรมม้ายาย ครั้นบิดาทายแล้ว เจ้าอังวะให้สืบเอาตัวอ้ายเงสาตนะองได้ ทั้งให้เป็นเจะคุเรียงจอมหาดเล็กเจ้าอังวะได้ ๗ ปี จ้าวอังวะให้อ้ายเจะคุเรียงจอ กินบ้านงะโคงตะวันตกเมืองอังวะไกลทาง ๒ พัน มีพม่าอยู่ ๕๐๐ หลังเรือน อ้ายเจะคุเรียงจอมี ภรรยา ๑ บุตรชาย ๒ หญิง ๔ รวมบุตร ๖ คน รวม ๗ คน บุตรชายคนหนึ่งเป็นมหาดเล็กเจ้าอังวะ ครั้นกินบ้านอยู่ปีหนึ่ง เจ้าอังวะให้อ้ายเจะคุเรียงจอ มากินเมืองจอกมอแขวงเมืองตองอุไกลเมืองอังวะทางเดือนหนึ่ง มีพม่าพันหลังเรือน ต้องเรียกส่วยมากกรอกหนัก ๓๒ บาท ๕๐ สติง เงินค่าน้ำ ค่านาปีละ ๕๐ ชั่ง ๖๐ ชั่ง ส่งขึ้นไปถวายเจ้าอังวะ อ้ายเจะคุเรียงจอได้เงินเป็น ๑๐ ลกหนึ่ง มีภรรยาคนหนึ่งอยู่เมืองจอกมอได้ปีเศษ กองทัพเมืองเชียงใหม่ไปตีเมืองจอกมอ บ้านจอกก็ กวาดเอาครอบครัวมาได้เป็นอันมาก แต่อ้ายเจะคุเรียงจอหนีได้ขึ้นไปเมืองอังวะ เจ้าอังวะให้ถอดเสียเอาไว้ใช้คงที่มหาดเล็ก ครั้นศักราชได้ ๑๑๖๐ ปี อิงแะทะลุดเจ้าอังวะว่า กามะตะแวงซึ่งกินเมืองตองอุนั้น ส้องสมผู้คนได้ประมาณ ๓ หมื่นเศษกิดเป็นกบฏ เจ้าอังวะใช้ม้า ๕๐ ม้าลงมาสืบ กลับขึ้นไปทูลเจ้า

* Based on a reading of the text by the National Library dated 18 March 1970 and published with the kind permission of the Fine Arts Department, 1984.

อั้งวะว่าเห็นกามะตะแซงคิดเป็นกบฏจริง เจ้าอั้งวะยกกองทัพแสนหนึ่งลงมาเมืองทองอุ
 อ้ายเจอะตะเรียงจอกก็ลงมาด้วย เจ้าอั้งวะให้ตั้งอยู่ใกล้เมืองทองอุทาง ๓๐๐ เส้น จึงให้หา
 กามะตะแซงออกมา กามะตะแซงก็ออกมาหาเจ้าอั้งวะว่า กามะตะแซงคิดทั้งนี้มิชอบให้
 ส่งตัวไปให้อิงแหระ แลจักขุตะแซงนองอิงแหระทูลเจ้าอั้งวะว่า ซึ่งจะส่งตัวกามะตะแซง
 ไปให้อิงแหระๆ ก็จะทำให้ฆ่าเสีย จักขุตะแซงขอไว้ เจ้าอั้งวะก็หาให้เอาโทษแก่กามะตะแซง
 ไม่ ครั้นเจ้าอั้งวะยกกองทัพกลับไปเมืองอั้งวะจักขุตะแซงเอาตัวกามะตะแซงไปด้วย แล
 เมื่อเจ้าอั้งวะยังตั้งอยู่ ณ เมืองทองอุ นั้น ให้ยกเอานามิแลงเจ้าเมืองทวายขึ้นไปเป็นเมือง
 วุนก็จางวางกรมม้า

จึงตั้งให้   งามอุปถัมภ์นามิแลงเป็นราชเสง
                   ย่นเจ้าเมืองทวาย
                   ปลัดขวาเมืองทวายเป็นอะโกนนวนรองเจ้าเมือง
                   มวงฉานเป็นเสยะพละจอบปลัดซ้าย
                   อายะเจอะตะเรียงจอกเป็นปลัดขวา

ลงมารักษาเมืองทวายแล ณ เมืองทวายมีขุนนาง

เจ้าเมือง

ปลัด

ยกกระบัต

กรมการ

รวม ๗๕ คน

— พม่ายู่รักษาเมือง ๓๐๐

มีไพร่ทวาย   ชรา กับ พิการ   ๑๐๐๐

สกัม (ฉกรรจ์)   ๓๐๐๐ รวม ๔๓๐๐ คน

กรว้ประมาณ ๔ พันเศษ

ปืนสำหรับเมือง กระสุน $\frac{2}{3}$ นิ้ว ๕๗

ปืนหลัก ๒๐๐ รวม ๒๕๗

ปืน กาบศรวิลา ๑๕๐๐

กาบชุก ๓๕๐๐ ชำรุด ๘๐๐ รวม ๑๒๐๐ รวม ๒๕๕๗ บอก

กระสุนปืนใหญ่ ๑๐๐

เล็ก ๑๐๐๐๐

ดินประสิวขาว ๑๘ หาบ

ดินประสิวกำ ๕๐ หาบ

มีฉางข้าวอยู่ฉาง หนึ่งจุข้าว ๘ หมื่น

หนึ่งจุข้าว ๗ „

หนึ่งจุข้าว ๕ „ สัก ๓ ฉาง มีข้าวอยู่ในฉาง ๗ หมื่น

สัก อ้ายเจะตะเรียงจอ ลงมาเป็นปลัดได้ ๕ ปี อโกนวนบ่วยตาย มีหนังสือลงมาแก่เมืองอังวะ ให้ตั้งอ้ายเจะตะเรียงจอเป็นอะโกนวนรองเจ้าเมือง อ้ายมยัดเลเป็นปลัดขวา แทน ถึงปีเรียกข้าวค่านาแก่ราษฎรตามทำได้มากแล่น้อยคนละ ๑๕ สัก ๒๕ สัก ๕๐ สัก ปีหนึ่งได้ข้าว หนึ่งหมื่น สัก หนึ่งหมื่นห้าพัน สัก สองหมื่น สักบ้าง แล้วเอาข้าวเก่าออกแลกเปลี่ยนเอาข้าวใหม่ต่อๆ มาถึง ๑๐ ปีได้ข้าวขึ้นฉางไว้ ๒ แสน สักคิดเป็นข้าว ๔ พัน เกวียน แลที่ร่อนตีบุกข้าวมีอยู่นอกเมืองทวายหลายตำบล หามีกองส่วยร่อนตีบุกไม้ แต่ชาวบ้านชาวเมืองชักชวนกันไปเที่ยวร่อนตีบุกมาซื้อขายเป็นอันมาก ถ้าผู้ใดไปร่อนตีบุกเกณฑ์เอาตีบุกเสมอคนละ ๑ ชั่ง แต่อ้ายเจะตะเรียงจอลงมาเป็นปลัดเมืองทวาย ๑๑ ปี ได้ส่งตีบุกไป ณ เมืองอังวะ ๓ ครั้ง เป็นตีบุกครั้งหนึ่ง ๑๐๐ หาบ

ครั้งหนึ่ง ๗๕ หาบ

ครั้งหนึ่ง ๕๐ หาบ

รวม ๒๒๕ หาบ

แลเจ้าเมือง กรมการ เมืองทวายเกณฑ์เอาเงินแก่ไพร่ชาวบ้าน ชาวเมือง ตามภูมิกนมาก
 แลน้อยเรือนละ ๓ บาท บ้าง ๑ ตำลึง ๑ บาท บ้าง ๒ ตำลึง ๒ บาท บ้าง ๓ ตำลึง
 บ้าง ๒ ปี ๓ ปี ครั้งหนึ่งบ้างได้ส่งเงินขึ้นไปให้ขุนนางผู้ใหญ่เมืองอังวะ ๔ ครั้ง เป็นเงิน
 ครั้งหนึ่ง ๑๘ ชั่ง ๔๐ ชั่ง ๘๐ ชั่ง ๕๐ ชั่ง รวม ๑๘๘ ชั่ง เกณฑ์ให้ไพร่ตัดเรือมา
 แจกปันกันทุกนาย แลราชการเกณฑ์ทอดอื่นนอกกว่านี้หาได้เกณฑ์ไม่ แล ณ ปีมะโรง
 ตำพุทศิก เจ้าเมืองทวายใช้ให้พระธิดาประคัมเอาเงิน ๓๐ ชั่ง ของเจ้าเมืองทวาย ปลัด
 ยกกระบัตร์ขึ้นไปใช้หนี้ขุนนางผู้ใหญ่เมืองอังวะซึ่งกู้ยืมมาแต่ก่อน ณ เดือน ๔ พระธิดา
 กลับลงมาถึงเมืองทวาย บอกว่าอิงแะตายแล้ว เจ้าอังวะให้จกแก้งทะแขงบุดองแะ
 เป็นอิงแะแทน แล้วมีหนังสือลงมา ณ เมืองทวายว่า ให้อะเตงวุ่นคุมกองทัพ ๓ หมื่น
 ยกลงมากิจราษการที่เอากรุงไทย ให้เจ้าเมือง กรมการ จัดข้าวไว้ให้ได้ข้าวสาร ๒ หมื่น
 ข้าวเปลือก ๓ แสน สัตต์ เตรียมให้พร้อม เจ้าเมืองทวาย กรมการ เกณฑ์ให้ไพร่ชาวบ้าน
 ชาวเมืองทำข้าวสารมาส่งเรือนละ ๑๕ สัตต์ บ้าง ๓๐ สัตต์ บ้าง ๔๐ สัตต์ บ้าง ได้ข้าวสาร
 ๑๕๐๐๐ สัตต์ ทวงขึ้นฉางปลูกใหม่ นอกเมืองทวาย หาได้เอาข้าวเปลือก ณ ฉางออกสัไม่
 เจ้าเมืองทวายแต่งให้ะกังจเรกิไพร่ ๒๐ คน คุมเอา ทาบพักทองคำ ๒ เล่ม หอก
 ปลอกทองคำ ๒ เล่ม รวม ๔ เล่ม ขึ้นไปเป็นของกำนันรับอะเตงวุ่น ณ เมืองมัตตะมะ
 อยู่ประมาณ ๑๕ วัน จเรกิกลับมาถึงเมืองทวายบอกว่า อะแคงมอญเจ้าเมืองมัตตะมะ
 ขึ้นไปเมืองจิตตองจเรกิไปคัวย พบอะเตงวุ่น ณ เมืองจิตตอง

มเยเตเจ้าเมืองย่างกุ้ง

แนมโยเสยะกยอของเจ้าเมืองพะสิน

ลงมาพร้อมกันอยู่ อะแคงมอญว่าแกอะเตงวุ่นว่าเดิมมีรับสั่งเจ้าอังวะให้จัดแจงคนถือ
 หนังสือเข้าไป เจริจาความเมืองกับกรุงไทยได้รับรองพุดจากันค้อยู่แล้ว ถึงเดือน ๔
 กรุงไทยจะแต่งขุนนางออกมา ณ พระเจดีย์สามองค์ อะแคงมอญจะให้เข้าไปพุดจากัน

อีกอย่าเพียยกกองทัพไปเลยจะไปทูลเจ้าอังวะก่อน อะเตงวุ่นว่ารับอาชามกองทัพ
 ๓ หมื่นจะยกเข้ามาตีกรุงไทยให้จงได้ มีรับสั่งเจ้าอังวะให้ยกกองทัพมา ซึ่งทแชนมอมมู
 ห้ามไว้เนั้น เป็นความรับสั่งเก่าหาฟังไม่ ทแชนมอมมูกลับลงมาเมืองมัตตะมะ อะเตงวุ่น
 บอกหนังสือขึ้นไปถึงเมืองอังวะกล่าวโทษทแชนมอมมู มเยเตเจ้าเมืองย่างกุ้ง ว่าห้าม
 กองทัพไว้ อะเตงวุ่นยกกองทัพลงมาถึงเมืองทวาย ณ เดือน ๖ ปีมะเส็งเอกศก ให้ตรวจ
 กองทัพมีบัญชีจำนวนคนจ่ายข้าวสารคนละครึ่งสัด เป็นคนละ ๒๘๐๐๐ คน เป็นข้าวสาร
 ๑๔๐๐๐ อะเตงวุ่นเกณฑ์ให้ตั้งค่ายตำบลตองยันทวันออกค่ายหนึ่งให้ทำเรือจุคน ๒๐ คน
 ๓๐ คน ๔๐ คน ๕๐ คน ได้เรือ ๒๓๗ ลำให้ทำตีบุกได้หนัก

๓ พันชั่ง ๗๕ บาท

พันร้อยยกเขาปลุก ๒๐๐๐ สัด

ทำนาข้าวปลุก ๓๐๐๐ สัด

อยู่ประมาณเดือนเศษ

มีหนังสือ

กามตแชนเจ้าตองอู

ลักขตแชนเจ้าปเย

มอมเปเจ้าภูกาม

มอมแพเจ้าปตาน

มาถึงเตงวุ่นด้วยมีรับสั่งเจ้าอังวะว่าซึ่งเตงวุ่นมีหนังสือขึ้นไปว่า

เจ้าเมืองมัตตะมะ

เจ้าเมืองย่างกุ้ง

ห้ามกองทัพไว้ จะเกณฑ์เอาคนแลเสบียงอาหารก็ไม่ให้นั้นบัดนี้ให้ตอกเจ้าเมืองมัตตะมะ
 เจ้าเมืองย่างกุ้งออกเสียจากที่แล้วให้ตั้งมหานรธาเป็นจ้าวเมืองมัตตะมะ มอมชรอยซาหลาน
 จ้าวอังวะเป็นจ้าวเมืองย่างกุ้ง ลงมาถ้าอะเตงวุ่นจะเกณฑ์เอาผู้คนเสบียงอาหาร ก็ไม่มี

หนังสือไปถึงเมืองมัตตะมะ อย่างกึ่ง เถิก และเติงวุ่นให้ปลุกเรือนในเมือง ๑๒ หลัง ให้ตีตะละยา ๒ เป็นรั้วทึบใส่กรอบกระดาน ยาวคั่นละตามเส้นสิบวาเท่ากันทั้ง ๔ คั่น แล้วให้เก็บลูกสาวชาวทวาย ๒ คนมาเป็นภรรยา อเติงวุ่นให้ห่มผ้ารวทอง ให้เรียกว่า จ้าวหญิงทำเป็นที่ข้างหน้าข้างใน อเติงวุ่นออกมาว่าราชการ แลกลับเข้าไปให้เรียกว่า เสด็จเข้าเสด็จออก แลพักพวกทนายบ่าวไพร่อะเติงวุ่นประมาณ ๔๐๐ คน เทียวดู ลูกสาวหลานสาวชาวบ้านชาวเมืองมาเป็นภรรยา แล้วคบกันเสพสุราเต้นรำทำเพลงจับ เอาไก่ไปชนให้อเติงวุ่นดูเนื่อง ๆ ชาวบ้าน ชาวเมือง ใต้ความเกือตร้อนหนัก เจ้าเมือง มัตตะมะ เจ้าเมืองอย่างกึ่ง ก็สืบรู้จึงบอกหนังสือขึ้นไปถึงเมืองอังวะเห็นว่าอเติงวุ่น จะคิดกบฏมีหนังสือให้เรือเร็วลงมาถึงมเยแต่เจ้าเมืองอย่างกึ่งให้เกณฑ์กองทัพ ๖ พัน ยกลงไปรักษาเมืองมัตตะมะ แลภรรยาอะเติงวุ่นมีหนังสือสลับลงมาถึงอะเติง วุ่นว่ามีผู้ ขึ้นไปฟ้องกล่าวโทษว่าคิดกระทำการมิชอบ จ้าวอังวะให้จำภรรยาไว้ เห็นจะพากัน ทายเสียสิ้น ให้คิดจงกั อเติงวุ่นมีหนังสือขึ้นไปถึงเมืองอังวะว่าซึ่งมีผู้ฟ้องกล่าวโทษ อเติงวุ่นนั้นอเติงวุ่น จะไ้กระทำความผิดเหมือนฟ้องหาได้ ถ้าเสร็จราชการทัพแล้ว จะไ้ชำระว่ากล่าวกันให้เห็นเท็จแลจริง แลอเติงวุ่นให้เกณฑ์เอา ทอง เงิน แก่ ชาวบ้าน ชาวบ้าน ทวายเจ้าเมือง กรมการ เรียกเอาเงินทอง แก่ราษฎรไปส่งให้อเติงวุ่น เป็นทอง ๑๕๐ บาท ๑ ชั่ง ๑๐ ตำลึง ๑ บาท เงิน ๘๐๐ ชั่งแล้ว แลเจ้าเมืองอย่างกึ่งใหม่ ลงมาถึงเมืองแล้ว เจ้าอังวะให้ทามเยแต่เจ้าเมืองอย่างกึ่งเก่าซึ่งคุมกองทัพลงมารักษาเมือง มัตตะมะนั้นเลิกทัพกลับไปเมืองอังวะตะแขงมอมมูกุมเอาช้างพลายสำคัญขึ้นไปถวายเจ้า- อังวะช้างหนึ่งเจ้าอังวะว่าช้างหามีสกุลไม่ ๆ ให้เข้าไปในเมืองเจ้าอังวะว่าแก่ ตะแขง มอมมู มเยแต่ ว่า ข้อความที่ฟ้องอเติงวุ่นนั้นเสร็จราชการทัพแล้วจะให้ชำระกันอย่าให้

น้อยใจเลย ถ้าอเตงวุนไปตีกรุงไทยไม่ได้ครั้งนี้จะให้ฆ่าอเตงวุนเสีย ณ วัน ๑๐
 ๑๓
 ปีมะเส็งเอกศก อเตงวุนเกณฑ์ให้จะอยู่เจ้าเมืองทวายเป็นแม่ทัพ อ้ายเจะกูเรียงจ่อเป็น
 ปีกขวา

สิงคกูเรียงเจ้าเมืองมริคเป็นปีกซ้าย

พลยางของงะมยตเล ทวายเป็นนายกกระบัตรทัพ กุม

กองทัพ

อเตงวุน ๖๐๐๐

เมืองทวาย ๓๐๐๐

เมืองมริค ๑๐๐๐ รวม ๑๐๐๐๐ คน

ปืน

หลัก ๒๐๐

คาบศิลา ๓๕๐๐

หน้าเรือกระสุน ๓ นิ้ว ๒๐

เข้ากัน ๓๗/๒๐ บอกจ่าย

ดินคำเสมอบอก ๓๐๐ นัต

ข้าวสารให้คนละ ๓ สัก เรือ ๒๓๐ ลำ

ให้ยกลงไปตีเมืองถลางกองทัพยกลงไปพร้อมมูลกันอยู่เรือหาหลบหลักหนีหายแลเรือแตก
 ไม่ ครั้นไปถึงเมืองตะกั่วป่า อ้ายเจะกูเรียงจ่อเป็นปีกขวาคุมคน ๓ พันยกเข้าตีเมือง
 ตะกั่วป่าชาวเมืองหาสู้รบไม่แตกหนีไป ได้ปืน

กระสุน ๓ นิ้ว ๔ นิ้ว ๑๓ บอก

หลัก ๒ บอก

คาบศิลา ๔ บอก รวม ๒๔ บอก

ข้าวเปลือกประมาณ ๒ พันสัดขนใส่เรือ

จับไ้ทญิงแก่ ๒ คน กรนรุ่งขึ้นถึงชะตุเรียงปักชัย คน ๔ พันเข้าที่บ้านนาเตย หา
สู้รบไม่หนีไป ได้ปืน

กระสุน ๓ นิ้ว ๔ นิ้ว ๒๐ บอก

หลัก ๕ บอก

คาบศิลา ๑๓ บอก รวม ๓๘ บอก

ข้าวเปลือกประมาณ ๓๐๐๐ ตัก

จึงบอกหนังสือไป ถึงงะอูแม่ทัพ ๆ ยกมาตั้งอยู่นาเตยคน ๓ พัน เกณฑ์ให้อ้ายเจะตุเรียง
จอกคน ๓๐๐๐ ไปทางเวือกกองหนึ่ง อ้ายสิงขตุเรียง คน ๓๐๐๐ ยกไปทางบกกองหนึ่ง
อยู่รักษาเรือ ๑๐๐๐ คน กำหนดกองทัพบก กองทัพเรือพร้อมกัน ณ ปากพระแล้ว
กองอ้ายเจะตุเรียงจอยกข้ามไปตั้งบ้านชาคุพบกองกระเวนไทยได้รับสู้กันครู่หนึ่งไทย
ถอยไป ตามไปถึงบ้านตะเขยนไทยถอยไปเข้าค่ายเมืองกลาง กองทัพพม่าตั้งอยู่บ้าน
ตะเขยน ๗ วัน สิงขตุเรียงให้กองทัพหนุนมาอีกพันหนึ่ง จึงเข้าตั้งค่ายล้อมเมืองกลาง
๑๕ ค่ายได้สามค้ำัน ๆ ไ้ว่างอยู่ยังไม่รอบ ณ วัน ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ เพลากลางคืนเข้า
ตีค่ายเมืองกลาง ไฟร่ลุกปืนใหญ่ตายประมาณ ๕๐๐ เศษ บ่วยเจ็บเป็นอันมาก ถอย
เข้าค่าย มีหนังสือแม่ทัพมาให้ปลัดซ้ายจำเอาอ้ายเจะตุเรียงจอลงไปทำเรือ อ้ายเจะ
ตุเรียงจอรับอาษาว่าจะตีเอาเมืองกลางให้จงได้ แม่ทัพถอยกลับไปถอยกลับมา แล้วมีหนังสือ
ปลัดซ้ายมาว่างะอูแม่ทัพบ่วยตายแล้ว ให้เลิกทัพถอยกลับมา ตั้งอยู่ ณ ปากจันประมาณ
เดือนเศษ อะเติงวุ่นไห้จะชานเป็นแม่ทัพลงมาให้ฆ่า

อ้ายเจะตุเรียงจอบปลัดขวา

อ้ายสิงขตุเรียงปลัดซ้าย เสีย

ให้ตั้ง

แยจักตกุนเป็นปลัดขวา

และสระจจะเป็นปลัดซ้าย นายทัพ นายกอง ทั้งปวง
 พร้อมกันปรึกษาวางจะขอรับประกันตัวไว้ให้เป็นกองหน้าไปตีเอาเมืองถลางให้จงได้ ถ้า
 มิได้จึงให้ฆ่าเสีย ะชานแม่ทัพจึงตักไว้ไม่ให้ฆ่า ให้ยกไปตีเมืองถลาง อเตงวุ่นมีหนังสือ
 ลงมาถึงะชานแม่ทัพว่าได้ให้ตุเรียงสาละกะยกคุมคน ๘ พันยกเข้าไปทางเมืองชุมพร
 แล้ว กองทัพพม่า บ่วยเจ็บ ล้มตาย หนีหาย เสียเป็นอันมาก คงได้คนไปล้อมเมืองถลาง
 ๖ พันตั้งล้อมอยู่ ๒๐ วัน ตุเรียงสาละกะยกยกกองทัพมาอีก ๕ พัน เข้าตีเมืองถลาง
 พร้อมกัน เมืองถลางแตกได้ บินใหญ่กระสุน ๓-๔ นิ้ว ๘๔ บอก

บินหลัก	๒๐ บอก	}	๑๕๔ บอก
บินคาบศิลา	๕๐ บอก		

ครอบครัว ๓๐๐ เศษ ตีบุก ๓ พันปีก ส่งปืนใหญ่ปืนน้อยครอบครัวไป ณ เมืองทวาย
 อเตงวุ่นใช้ให้อ้ายโม อ้ายมยักภูลงมาฟังราชการ ณ เมืองถลางบอกว่า อเตงวุ่นมี
 หนังสือส่งตัวเจ้าเมืองถลางขึ้นไปเมืองอังวะ ให้ตุเรียงสาละกะยก คุมคน ๑๒๐๐๐ ไป
 ตีเมืองถลาง แยกแล้วได้ปืนใหญ่น้อย ครอบครัว ส่งมาเมืองทวายให้กองทัพตั้งรักษา
 เมืองถลางอยู่ เจ้าอังวะให้ทั้งอะเตงวุ่นเป็นมหาเสหสุระ ตุเรียงสาจะยกเป็นเนมโยสุระ
 สักเตง จารึกชื่อใส่แผ่นทองลงมาให้อะเตงวุ่นพระราชทานกลองชนะทาแดง ๗ ใบ
 มาให้ด้วย และะชานแม่ทัพให้ะพูชาวมฤทเป็นอนุจเรพีเมียดักษมานา คุมคน
 ๓๐ คนถือหนังสือไปเมืองไทรล่า ๑ เกมันฝำร้างย่างกุ้งคุมไพร่ลูกเรือ ๒๕ คนเอาตีบุก
 ๓ พันปีกบรรทุกสรรพลาหนึ่งไปแลกดินดำ ณ เกาะหมากในหนังสือไปเมืองนั้นว่าแต่ก่อน
 เมืองไทรขึ้นแก่เมืองพม่า บัดนี้ตีถลางได้แล้ว เกาะรังนกทั้งปวงจะยกให้สิ้น ให้พระยา
 ไทรจัดแจงคอกไม้ทอง คอกไม้เงิน ไปถวายตามอย่างธรรมเนียม ะพู เกมันฝำร้าง
 กลองเรือไปประมาณ ๑๕ วันเกมันฝำร้างนายสลุบกลับมาถึงเมืองถลางบอกะชานแม่ทัพ
 ว่า แลกดินดำหาได้ไม่ แลกได้แต่

อัครลัท ๓ ม้วน

กำมะยี่แคง ๒ ม้วน กำมะยี่เขี้ยวม้วน ๑

แพรวเขี้ยว ๓ ม้วน

กำลาคแคง ๓ พับ เขี้ยว ๒ พับ รวม ๕ พับ

ผ้าขาวบาง ๒ พับ

ยาสูบ ๒๐๐ ชั่ง

ปลาแห้งหาง ๓๐๐ ชั่ง มาส่งให้งะชานแม่ทัพแล้ว
 เกมันผ้ารังหนึไป กองทัพชานซึ่งอยู่ ณ เมืองถลางนั้น แยกกลับไปตั้งปากจั่น อเตงวุ่น
 ให้ลงมาจำเอาตัว งะชานแม่ทัพ แยกจกคุณปลัดทัพ ขึ้นไปเมืองทวาย ไปได้ ๒ วัน
 เรือซึ่งไปเมืองไทรกลับมาพบกองทัพ ณ ปากจั่น พระยาไทรมีหนังสือตอบ ให้ขุนนาง
 แยกมาด้วยระพยุคนหนึ่ง มี

ผ้าขาว ๓ พับ

เทียรใหญ่ ๕๐ เล่ม

แพรวแคง ๒ ม้วน

แพรวเขี้ยว ๓ ม้วน

ใส่หีบมาใบหนึ่ง เป็นของฝากมาให้อเตงวุ่น ในหนังสือพระยาไทรนั้นว่า กองทัพไทย
 ยกออกไปเผ่าอยู่ ๓ พัน ครั้นจะเข้าโดยดินนั้นเห็นยังขัดอยู่ ขอกองทัพพม่าสัก ๖ พัน
 ยกออกไปตีเมืองไทรจึงจะเข้าได้โดยสะดวก จึงเร่งรีบให้เรือระพยุกับแยกขึ้นไป ณ
 เมืองทวาย อเตงวุ่นให้ฆ่า

งะชานแม่ทัพ

กูเรียงชาลจอ

ปลัดทัพ

นายกอง ๕ รวม ๘ คน เสียอ้ายเสะตะกูเรียงจอ

อเต็งวุนจะให้เอาไปฆ่าเสียด้วย แลภรรยาอายเสยะคุเรียงจอ ๔ คน อยู่ ณ เมืองทวาย
 เอาทอง ๕๐ บาท เงิน ๘๐ ชั่ง ไปเสียให้ภรรยาอเต็งวุน ขอตัวไว้อย่าให้ฆ่าเสียใน
 วันเดียวกันนั้น ทอยาไปลงมาแต่เมืองอังวะว่าไถ่ยินชาวขึ้นไปว่าอะเต็งวุนให้ผ่านายทัพ
 นายกอง เสียเป็นอันมาก ให้ลงมาสืบดู แล้วเมื่อแรกอะเต็งวุนจะยกทัพลงมาแต่เมือง
 อังวะนั้นสั่งภรรยาไว้ว่า ถ้าทอยาไปไม่ได้เป็นปลัดเมืองแสนหัวแล้วให้ทอยาไปตามลงมา
 ณ เมืองทวาย พอเจ้าอังวะใช้ให้ทอยาไปถือหนังสือลงมา ๒ ฉบับจะว่าเนื้อความประ-
 การใดไม่รู้ แต่บรรดากองทัพซึ่งจำไว้ ๒๘๐ คนทั้งอายเสยะคุเรียงจอด้วย ทอยาไป
 ขอให้พ้นโทษ อเต็งวุนให้ตอกจำออกเสีย ภรรยาอายเสยะคุเรียงจอบอกว่า เมื่อกองทัพ
 ยกไปเมืองกลางแล้วนั้น อยู่ภายหลังอเต็งวุนให้เกณฑ์เอาผู้หญิงแลเด็กชาย หญิงให้ไป
 ชนอิฐ มาบวกพระเจดีย์กลางเมืองให้ใหญ่ขึ้นกว่าเก่า แล้วให้เกณฑ์เอาชาวแคว้นภู
 เสมอเรือนละ ๑๐๐ สัก ถ้าเรือนใดไม่มีข้าวจะส่งต้องเอาบุตรชาย หญิงไปขายไว้เป็นข้า
 พวกบ่าวอะเต็งวุนประมาณ ๕๐๐ เรือนแล้วกวาดเอาเมียเจ้าเมือง กรมการ ไพร่ชาวบ้าน
 ไปทำไร่เกี่ยวข้าว ผู้หญิง ๑๐ คนให้ผู้ชายคุม ๔ คน กรันเพลากลางคืนคนคุมทำธุ้ เอา
 เป็นเมีย บ้าง กรันกองทัพกลับมาแล้ว เมียพวกกองทัพที่บ่าวอะเต็งวุนเอาไปเป็นเมียนั้น
 ประมาณ ๑๐๐ เศษ เจ้าผู้ตามไปว่าแก่อะเต็งวุน ๆ ว่าเมียมึงรักเขาเอาเป็นผัวแล้วจะให้
 ว่ากะไรเล่าไพร่ทั้งปวงก็จนอยู่ ณ เมืองทวายไพร่ชาย หญิง แลเด็กชาวบ้าน ชาวเมือง
 ได้รับความร้อนลำบากนัก แลพะละชิปะกับพรรคพวก ๒๐ คนชาวเมืองทวายคบคิดกัน
 จะฆ่าอะเต็งวุนเสีย อะเต็งวุนสืบรู้ให้จับเอาตัวพะละชิปะกับไพร่ ๒๐ คนไปฆ่าเสียสิ้น
 ณ เดือน ๖ ค่ำ ปีมะเมียโทศก อะเต็งวุนเกณฑ์กองทัพให้ สิบาวันเป็นแม่ทัพ
 เยละจจะวา อาคาเยกอง เป็นปลัดซ้าย ขวา คุมคนอะเต็งวุน ๕๒๐๐ เมืองทวาย
 ๕๐๐ เมืองมริค ๓๐๐ เข้ากันเป็น ๖๐๐๐ ทอยาไปเป็นทัพหน้าคุมคน ๑๐๕๐ คนกับ

อ้ายเสยะตุเรียงจอ

อ้ายทองนาก ๑

ชาวกลาง ๓๐ รวม ๓๑ เข้ากองหน้ามาด้วย อะเต็งวุ่นให้
เสื้อผ้า

ร่วมปีตของกัน ๑

คาบผักทองเล่ม ๑ แก้อ้ายทองนาก

กองหน้ามี บิน

หน้าเรือ ๖

หลัก ๒๐

คาบศิลา ๔๕๐ รวม ๔๗๖ บอก

กระสุนดินดำบอกละ ๑๕๐ นัด

ข้าวสารคนละ ๓ สัก

เรือ ๒๘ ลำ

แลกกองแม่ทัพนั้นจะเป็นปืน กระสุนดินประสีว มากน้อยเท่าใดไม่รู้ อะเต็งวุ่นให้แผนที่
เมืองกลางมาแก้ตอยาโป ให้คิดตั้งเมืองก่อกำแพงดินชุกครุรอบให้กองหน้า ๑๐๕๐ คน
ตั้งรักษาอยู่เมืองกลาง ให้กองทัพศรีบ่อวุ่น ๖๐๐๐ ยกไปตีเมืองไทร แยกคนหนึ่งซึ่ง
มาแต่เมืองไทรก็ลงไปด้วย กองทัพยกไปจากเมืองทวายต้องพายุเรือ กองศรีบ่อวุ่น

จมน้ำเสีย ๓ ลำ คนตายประมาณ ๑๐๐ เศษ

หนีเสีย ๓๒ ลำ คนประมาณ ๑๐๐๐ เศษ

กองทัพหน้าเรือหนีเสีย ๕ ลำคนประมาณ ๑๘๐ คน ครั้นยกไปถึงเมืองตะกั่วป่าพัก
อยู่ ๓ วัน ยกออกไปเพลากลางวันเกิดลมมรสุมพัดตกห่าใหญ่ เรือแตกเสีย ๑๖ ลำ
คนตายประมาณ ๓๐ เศษ เหลือนั้นขึ้นบกได้เรือไปไม่ได้ถอยกลับมาเมืองตะกั่วป่า ๔๔ ลำ
คนทั้งบกเรือ ๓๐๐๐ เศษ งดอยู่ ๕ วัน จับผู้หญิงบ้านตะกั่วป่าได้ ๒ คนแล้วเดิน

บกไป ๕ วัน ถึงปากพระตักไม้ทำแพบังเก็บเรือได้ลำหนึ่งได้ข้ามกองทัพบกสิ้นอยู่
๘ วัน กองทัพเรือจึงลงไปถึงเมืองถลางอยู่ ๕ วัน ศรีป้อวุ่นแม่ทัพให้

พะยูละพีเมียลักษมนำไพร่ ๓๐ คน เรือลำ ๑

อ้ายยอยพม่าไพร่ ๓๕ คน เรือลำ ๑

อ้ายงปดทวายไพร่ ๓ คน เรือลำ ๑ ถือหนังสือไปถึง

เมืองไทรฉบับหนึ่งว่าประการใดไม่รู้ อยู่ประมาณ ๑๕ วัน ปลัดทัพกลับมาบอกว่า
ลักษมนาท้ามไว้หาให้เรือลงไปถึงเมืองไทรไม่ กองทัพไทยมีอยู่ ณ เมืองไทรให้พุกจา
กัน ณ เกาะหมากเกิด ศรีป้อวุ่นแต่งให้โปกะเลคุมเรือ ๔ ลำกลับลงไป ณ เกาะหมาก
อีก ถ้าลักษมนามาไม่มาพุกจากันให้ระปกไปหาตัวมา แต่อ้ายโปกะเลให้จัดซื้อข้าวสาร
ขึ้นมาโดยเร็ว เรือไปได้ประมาณเดือนหนึ่งกองทัพบกขัดสนด้วยเสบียงอาหารต้องขุดกลอย
ขุดรากกะทากิน บ่วยเจ็บอดอยากตายเสียในบ่าน้าง กองอยู่กองตอยาไป ๓๕๐ คน
ตอยาไปใช้ให้

อ้ายงะสุบุตร ๑

อ้ายสวยพ้อบุตรเขย ๑

อ้ายเสยะตุเรียงจอ ๑ รวม ๓

ไพร่ ๒๒

เรือ ๑

เงิน ๑๒ ชั่ง

ไปซื้อข้าว ณ เมืองมริท ออกเรือ ณ วัน ๑๑ ค่ำ ไปถึงนาเตยต้องพายุไปมิได้
พากันขึ้นบกเรือก็แตกเสีย เคนบกจะมาเมืองถลางทาง ๕๐ เส้นพบไทยประมาณ ๓๐ คน
ทั้ง เงิน ๑๒ ชั่ง ปืน หน้าเรือ ๑ ปืนหลัก ๒ ปืนคาบศิลา ๕ รวม ๘ เสีย วังหนี่
เจ้าป้า ไทยจับได้อ้ายงะสุ ๑ อ้ายเสยะตุเรียงจอ ๑ ไพร่ ๕ รวม ๗ คน แต่อ้ายสวย
พ้อบุตรเขยกับไพร่ ๖ คน ข้ามไปเมืองถลางได้ ไพร่ยังอีก ๑๑ คน นั้นจะไปแห่งใดไม่รู้

Appendix A

Letter from Khun In Aksøn to Khun Thep Aya¹.

When the Assistant Governor brought his force to Pak Kurae² he sent Nai Duang to you with a letter giving details of what had occurred [up to that point]. His Excellency subsequently sent out patrols who captured some Burmese. Upon being interrogated³ they stated that Si Khō Um, the Burmese commander, Taya Po, the commander of the vanguard and Aka Yekōng, the deputy commander of the force on Junk Ceylon and their men had run short of food and were in a disorganised state. He promptly led his fleet to combine with our land forces and attacked the Burmese positions in the straits of Pak Phra. As the Burmese were fleeing through the straits they ran into a fierce storm and the vessels in their fleet were wrecked on the shore of Sakhu Bay. The fleet was destroyed and Si Khō Um, their commander, and Taya Po, the commander of their vanguard, were captured, along with 513 of their force. The [Siamese] fleet, under the command of His Excellency, captured Aka Yekōng, their deputy commander, and the Deputy Governor of Mergui, along with 18 officials, 3 secretaries and 275 rank and file, altogether 301 men. The prisoners were put on board warboats and taken to Pak Kurae; 122 of them, who could not be embarked, were put to death. Along with the [surviving] captives, this makes a total of 423 men taken prisoner by the fleet. Combined with the number of those taken prisoner by the land force, this makes a total of 938 men. In addition a considerable number of Burmese died of starvation on Junk Ceylon. . . .”

-
1. The text as published in Čhodmaiĥet (1970) p. 17-18 is not entirely accurate and my translation is based upon the manuscript (C.S. 1171/2).
  2. Presumably in or around the modern Krabi.
  3. This would seem to refer to the statement made by Zeya Suriya Kyaw.

Appendix B

"Letter from the Burman Chief commanding at Junk Ceylon to the Hon. Colonel Macalister"¹

(After compliments)

"The friendly and commercial intercourse which has subsisted between the English and Burman nation has been repeatedly interrupted by the pirates of Tullebong, Poolo Sumawa and Taun Lantar.² These places were inhabited by Chinese and Malay robbers who have been stimulated to acts of depredation by the Siamese Chief of Junk Ceylon. This circumstance having reached the ears of our Sovereign the Emperor of Ava, it pleases him to issue the commands for the destruction of the Kingdom of Siam for thus sheltering thieves and robbers, For this purpose a well-appointed army of 100,000 men with the necessary train of artillery has been assembled at Tavoy. On account of the confidence reposed in me I was appointed to the command of a detachment from thence consisting of 28,000 men with 300 war-boats destined for the conquest of Junk Ceylon and the neighbouring places. We landed there accordingly and have taken possession of the whole island and every part of the adjacent country.

On taking possession of Junk Ceylon we found there the wife and children of Captain Scott,³ a servant of the Company, who had quitted the island on the first arrival of the former Governor. We have taken care of the wife and children of Captain Scott for the friendship which subsists between the English and Burman nations.

The affair of Captain Peters is thus.⁴ While we besieged the place I had a party of observation of 3,000 men at Jumboo⁵ and Turro⁶ to watch the motions of the Siamese and Malay boats that came to the relief of the place. It was during this time

1. Prince of Wales Island Public Consultations, vol. 26, p. 317-320, Straits Settlements Records (Colonel Macalister was then Governor of Prince of Wales Island (Penang).) The letter, which is not dated, was tabled at the Council Meeting held on 8 March 1810 but it was probably written and sent off from Junk Ceylon at least a month earlier (see the reference to 'Admiral Jean Barthel' in the letter written from Junk Ceylon by Father Rabeau quoted in Launay (1920) p. 351-352).
2. The first-named location is Talibong island (at the mouth of the Trang river) and the last-named is presumably Lanta(r) island (to the north) but I am not certain where Pooloo Sumawa is to be located.
3. Presumably Captain James Scott, whose connection with Junk Ceylon went back a number of years, see e.g. Simmonds (1963).
4. Captain Peters was apparently the master of the Honourable Company's brig "Montrose", sent from Penang to obtain timber for the construction of naval vessels. He had the misfortune to arrive off Junk Ceylon at the same time as the arrival of a combined Kedah-Nakhon Si Thammarat fleet that was endeavouring to expel the Burmese from Junk Ceylon.
5. i.e. Jambu (Thai : Yamu),
6. i.e. Tha Reua,

that Captain Peters arrived and as it happened at the same time that a number of the enemy's boats came. Captain Peters landed in the ship's boat and was immediately seized by the advanced party who were ignorant whether he was a friend or an enemy. Captain Peters was brought to my headquarters which were then at Sagoo.⁷ On examination I found that Captain Peters had no connection whatsoever with the enemy, and that his vessel belonged to the Hon. East India Company and from the settlement of Penang. The English being our friends and allies, I requested Captain Peters to write to Captain Hay⁸ to come round with the vessel to the road of Sagoo near which the main army lay encamped. Captain Peters did so and the letter was delivered by our people at Jambo where the vessel still lay. The vessel did come round to Sagoo but again went off without giving us any opportunity of sending Captain Peters on board or for my writing to the government of Prince of Wales' Island about him. I therefore now send our Admiral John Barthel⁹ to carry Captain Peters to Penang and bring back sundry necessary articles. By this opportunity I have taken the liberty of sending for your own use 500 viss¹⁰ of Tutenague¹¹ and four pairs of elephants' teeth. Captain Peters informs me that the Company is in want of timber and trees. If you will send a vessel with a letter describing the timber that is wanted, she will be loaded at short notice. Captain Scott, not being a Siamese nor a subject of the Siamese government, shall receive no hurt from us and is at liberty to come and carry away his wife and children at any time he pleases.

I have ordered Admiral John Barthel to bring musquets, powder, flints and sundry other articles. I trust you will grant him your permission and assistance.

a true translation

signed : J. Crawford, Malay Translator to Government.

---

7. i.e. Sagu (Thai : Ban Sakhu).

8. Captain Hay was a passenger on the "Montrose" and apparently took over command of the brig when Captain Peters was detained (and sailed it back to Penang).

9. see e.g. Launay (1920) p. 351-352.

10. A 'viss' contained a hundred kyat and weighed approximately 3 lb 5 oz or 1.5 kg.

11. An alloy of which the main component was zinc.

Appendix C – A Note on Sources

Apart from the documents translated in this article there are three main sources for the campaign(s). In Thai, that of Prince Damrong in his 'Thai Rob Phama'; in Malay, the 'Syair Sultan Maulana'; and in English the account given by Gerini.

Gerini's account⁽¹⁾ is essentially a translation from Thai sources, but either the sources or Gerini appear to have made an error with regard to the dating, with the result that his account is only reliable for the period after October 1809.⁽²⁾ Damrong's account is naturally more concerned with the Burmese threat to Bangkok and he says little about events in the Junk Ceylon area after the fall of Thalang in January 1810.⁽³⁾

The 'Syair Sultan Maulana' – a contemporary account – describes in detail the role played by the Kedah fleet in the first Junk Ceylon campaign but makes no mention of the second Burmese attack. The syair has been edited by Mohd. Yusoff Hashim, but this edition is far from reliable.⁽⁴⁾

---

1. Gerini (1905).

2. I suspect that Gerini was relying upon a source emanating from Kulab. In his biography of Chao Phaya Bodindecha, Kulab states that Nakhon Si Thammarat reported the Burmese capture of Thalang/Junk Ceylon on "Tuesday, the 6th waxing of the 9th month, in the year of the Snake, 1st (of the decade), C.S. 1171" (16 August 1809). It seems clear however that the campaign in which Chao Phaya Bodindecha took part occurred not in C.S. 1171 but in C.S. 1172 and that Kulab's data refer not to the *first* Burmese invasion (which as both Thai and Burmese sources confirm, began in October 1809) but the *second* Burmese invasion which is unlikely to have reached Junk Ceylon before June or July 1810. See Kulab (1971 vol. 1, p. 46-48.)

3. Damrong (1963).

4. Mohd. Yusoff Hashim (1980). A more reliable text will be available with the publication of my "The Battle for Junk Ceylon" (which also contains a translation of the entire poem).

BIBLIOGRAPHY

Čhodmaihet

1970 *Čhodmaihet Rachakon Thi Song, C.S. 1171–1173* [Documents from the 2nd Reign. 1809–10], Bangkok, B.E. 2513.

Damrong, Rachanuphap

1963 *Thai Rob Phama* [Siamese-Burmese Wars] pt. 6 of *Prachum Phongswadan* [Collection of Annals], Khuru Sapha edn., vol. 7, No. 1807, Bangkok, B.E. 2506.

Gerini, G.E.

1905 'Historical Retrospect of Junk Ceylon Island', *Journal Siam Society*, vol. 2, pp. 117–268.

Kulab; K.S.R.

1971 *Anam Sayam Yuttha*, 2 vols. Bangkok, B.E. 2514. (1st edn. Bangkok B.E. 2447 (1904).)

Launay, A.

1920 *Histoire de la Mission de Siam 1662–1811–Documents Historiques*, vol. 2, Paris.

Muhammad Yusoff Hashim

1980 *Syair Sultan Maulana*, Kuala Lumpur.

Philips, C.H.

1963 *Handbook of Oriental History*, London.

Phraison Salarak (trans.)

1959 *Relationship with Burma – Part 2*. (Selected Articles from the *Siam Society Journal*, vol. 6.) Bangkok.

Sangermano, (Father) V.

1961 *A Description of the Burmese Empire*, Rome (1833), 3rd edn., London (1883), reprinted London 1966.

Simmonds, E.H.S.

1963 'The Thalang Letters, 1773–92', *BSOAS* 26 (3), pp. 592–615.

Trager, F.N. and Koenig, W.J.

1979 *Burmese Sit-tans 1764–1826*, Tucson (Arizona).

Udomsombat (Luang)

1972 *Čhodnai Luang Udomsombat*, 7th edn. (edited by Prince Damrong, Rama V and others), Bangkok, B.E. 2515.

